

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
«Історико-географічні системи землекористування»

Обсяг:	4 кредити ЄКТС / 120 годин
Семестр, рік	семестр - 8, рік навчання - IV
Дні, час, місце:	згідно з розкладом
Викладач:	Красеха Єрофей Никифорович, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний тел.	+38 (096) 3708480
E-mail:	grunt.ggf@onu.edu.ua
Робоче місце	Одеса, пров. Шампанський, 2 геолого-географічний факультет, кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру (каб. 103)
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком, затвердженим на засіданні кафедри Онлайн-консультації: телефон, ZOOM.

КОМУНІКАЦІЯ

Спілкування в аудиторії за розкладом.

Інші види комунікації: група в Telegram, консультації за розкладом

e-mail: grunt.ggf@onu.edu.ua

телефон: +38 (096) 3708480

соціальні мережі: Telegram, viber, facebook

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – є історія розвитку землекористування, земельних відносин, створення кадастру земель, дослідження географічних засад землекористування.

Пререквізити навчальної дисципліни. Заняття з курсу викладається після засвоєння студентами наступних дисциплін: «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів», «Біогеографія з основами екології», «Основи сільськогосподарського виробництва і аграрної економіки», та низки вибіркового дисциплін, таких як «Біологія ґрунтів», «Фізика і хімія ґрунтів», «Людина і навколишнє середовище», «Охорона ґрунтів України», «Біоресурси та їх охорона», «Основи агрохімії та ґрунтово-агрохімічних досліджень», «Моніторинг ґрунтів і земель».

Постреквізити навчальної дисципліни. Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після вивчення пропонованої навчальної дисципліни є вибірково курси: «Меліоративне ґрунтознавство», «Геохімія ландшафтів», «Біопродуктивність ґрунтів», «Стале еколого-безпечне землекористування» та ін.

Мета курсу – полягає у підготовці фахівців, які володіють знаннями про загальні принципи, методологічні підходи та критерії виділення історико-географічних зрізів суспільно-географічного розвитку, зокрема в частині землекористування.

Завданнями навчальної дисципліни полягає у застосуванні на екологічній основі прогнозів розвитку сільського господарства, альтернативних моделей землеробства, екологізації рослинництва і тваринництва та інших шляхів ведення сільського господарства; ознайомитись з сучасними екологічно-безпечними

технологіями вирощування сільськогосподарських рослин, особливостями функціонування агроєкосистем та методами керування ними для забезпечення високої продуктивності, економічної ефективності та екологічної збалансованості аграрного виробництва.

Очікувані результати.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- склад і структуру основних типів агроєкосистем;
- особливості енергообміну в агроєкосистемах;
- шляхи мінімізації негативних наслідків для навколишнього середовища під час ведення аграрного виробництва;
- інноваційні технології для підвищення екологічного рівня агросфери;
- принципи проведення агроєкологічного моніторингу.

вміти:

- вільно володіти понятійним апаратом;
- розробляти заходи, які сприяють створенню високопродуктивних і стійких агроєкосистем;
- здійснювати оцінювання екологічного стану агроландшафтів і природно-ресурсного потенціалу регіонів України;
- екологічне обґрунтування розвитку аграрного виробництва на певній території;
- визначити енергетичну ефективність вирощування сільськогосподарських культур і функціонування агроєкосистем;
- розробляти заходи оптимізації структури агроєкосистем, підвищення їх продуктивності та стійкості, мінімізації негативного впливу аграрного виробництва на навколишнє середовище;
- користуватися спеціальною термінологією, нормативними документами, картографічними матеріалами агроєкологічного профілю.

ОПИС КУРСУ

Методи і форми навчання:

Курс складається з лекцій (36 год.) та практично-семінарських занять (24 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практично-семінарських заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета здобувачами освіти. Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація презентацій); практичні (практичні роботи); самостійна робота (робота з навчальними матеріалами під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Зміст навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Поняття про історичну географію. Еволюція землекористування. Історико-географічні аспекти розвитку землекористування.

Тема 1. Онтологічне значення історичної географії. Історико-географічні зрізи формування та розвитку суспільно-географічного комплексу України. Історія розвитку земельних відносин в Україні.

Тема 2. Підходи до дослідження та класифікація землекористування.

Тема 3. Етап раннього землекористування в Україні (7 тис. р. до н. е. – кінець XV ст.). Дослов'янський і ранньослов'янський періоди.

Тема 4. Перші земельні реформування (початок XVI – кінець XVII ст.). Період волочної реорганізації землеволодінь.

Тема 5. Період козацького перерозподілу земельної власності.

Тема 6. Поміщицьке землеволодіння (початок XVIII – середина XIX ст.).

Тема 7. Капіталістичне землекористування (1848–61 – 1914 рр.). Період ліквідації кріпосного права. Період столипінських реформ і землевпорядкування.

Тема 8. Військово-революційні реформування землекористування (1914–1921 рр.). Більшовицьке реформування землекористування, ліквідація приватної власності на землю (1922–1939 рр.). Період земельних громад. Період масової колективізації. Окупаційне землекористування та його післявоєнний період (1940–1952 рр.). Період німецького окупаційного землекористування.

Тема 9. Період післявоєнного радянського землекористування (1945–1990 рр.).

Тема 10. Землекористування в незалежній Україні (1990 р. – до нині).

Змістовий модуль 2. Сучасні системи землекористування. Проблеми екологічного врівноваженого і сталого розвитку землеробства.

Тема 11. Екологічне землекористування в системі відносин «людина і природа».

Тема 12. Місце і роль сталих агропрактик в суспільному розвитку. Системи індустріально-аграрного типу та постіндустріального господарського розвитку.

Тема 13. Сучасні проблеми землекористування.

Тема 14. Сучасні системи землеробства. Поняття про екологізацію землеробських практик. Регіональні особливості землеробських практик в Україні. Інтенсивні системи землеробства в степовій зоні України.

Тема 15. Одеська наукова школа досліджень чорноземів і проблем екологізації землеробства (особистий досвід і практичні кейси).

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Красеха Є.Н. Біогеографія з основами екології. Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2012. 572 с.
2. Надточій П.П., Мислива Т.М., Вольвач Ф.В. Екологія ґрунту. Житомир: «ПП Рута». 2010. 473 с.
3. Паньків Зіновій. Еволюція землекористування в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 188 с.
4. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч.посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 272 с.
5. Позняк С. П., Гавриш Н.С. Господареві про ґрунти і право на них = For the landowner about soils and legal aspects : науково-практичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 250 с.
6. Степи України: матеріали до історії заселення та освоєння. Том 1. Автор-укладач Красеха Є. Н. Одеса: Астропринт, 2015. 640 с.
7. Степи України: матеріали до історії колонізації краю Російською імперією. Том 2. Автор-укладач Красеха Є. Н. Одеса: Астропринт, 2015. 304 с.
8. Степи України; проблеми охорони та збереження ландшафтного і біологічного різноманіття. Том 3. Автор-укладач Красеха Є. Н. Одеса: Астропринт, 2020. 740 с.
9. Ступень М. Г. Державний земельний кадастр: сучасний стан і шляхи його вдосконалення. Монографія. Львів: НВФ «Українські технології», 2005. 176 с.
10. Теоретичні основи державного земельного кадастру: навчальний посібник [Ступень М. Г., Гулько Р. Й., Микула О. Я. та ін.]. Львів: «Новий Світ – 2000», 2003. 336 с.

Додаткова

1. Дністрянський М.С. Вступ до історичної географії України. Цикл лекцій. Львів, 2007.
2. Заставний Ф.Д. Українські етнічні землі. Львів: Світ, 1993.
3. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
4. Романчук С.П. Історичне ландшафтознавство (теоретико-методологічні засади та методика антропогенно-ландшафтних реконструкцій давнього природокористування).

Київ, 1998.

5. Трубочанінов С. В. Історична географія України: Курс лекцій. Кам'янецьПодільський: Оіюм, 2005.

6. Трубочанінов С. В. Історична географія України: Навч. посібник. Кам'янецьПодільський : Оіюм, 2003.

7. Мельничук А.Л., Поповіченко О.В. Просторові особливості перетворень аграрного виробництва на території в межах сучасної України в умовах демографічного зростання та зародження індустрії у другій половині XIX ст. Економічна і соціальна географія. 2012.

8. Павленко Ю.В. Передісторія давніх русів у світовому контексті. Київ, 1994.

9. Українська народність. Нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. Київ: Наукова думка, 1999.

10. Халєбський П. Україна країна козаків. Київ, 2008.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання практичних робіт та виконання індивідуальних завдань.

Форми і методи підсумкового контролю: підсумковий контроль – іспит.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Рівень знань студента з кожного модуля оцінюється за 100 – бальною шкалою. Наведена таблиця визначає питому вагу оцінки з кожного модуля у загальній оцінці по дисципліні.

Поточний контроль		Контрольна робота за змістовим модулем 1-2*	Сума балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2		
T1-10	T11-15	25	100
50	25		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів

*Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі письмових тестових завдань після завершення вивчення всього навчального матеріалу (змістовних модулів 1-2). Тестові письмові завдання для модульної контрольної роботи складаються з 25 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу навчального курсу. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання студент отримує 1 бал.

Самостійна робота студентів.

Включає роботу з друкованими джерелами (підручниками, навчальними посібниками, нормативними документами), самостійне вивчення питань згідно програмі. Потребує від здобувачів вищої освіти самостійного вивчення, закріплення й поглиблення раніше здобутих і нових знань. Здобувачі вищої освіти повинні опрацювати теми, що заплановані для самостійної роботи:

Контроль СР відбувається у вигляді тестів, контрольних робіт, переліку обов'язкових ситуаційних завдань. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання, які вимагають від студента систематичної самостійної роботи.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У разі відсутності на контрольному заході, його можна перездати у час планової консультації.

Політика щодо академічної доброчесності: Здобувач вищої освіти та лектор повинні дотримуватися академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені

І.І. Мечникова <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf>.
Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Неприйнятним у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо). За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання поточного та підсумкового контролю; повторне проходження оцінювання; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо).

Політика щодо відвідування: відвідування лекцій – вільне, практичних занять – обов'язкове; запізнення не бажані. Бали за відвідування занять не нараховуються. Поважною причиною відсутності на заняттях вважається хвороба, що підтверджується довідкою від лікаря (лікарняним листом).

Мобільні пристрої: допускається використання смартфона, планшету або іншого пристрою з доступом до інтернет-мережі під час лекції або практичного заняття у випадках роботи з інформаційними джерелами та їх обговоренням (визначається лектором).

Поведінка в аудиторії: ділова та одночасно творчо-емоційна атмосфера на лекціях та практичних заняттях, під час контрольних заходів – зосереджена, без розмов та відволікань.